

Uenigheden om »kriminelle familier« handler om forskellige perspektiver

INDLÆG

SEPTEMBER 2025

Af Lars Højsgaard Andersen, forskningsprofessor,
ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed

Politikredsene blik er rettet mod en umiddelbart operativ problematik, hvor kalkulerende klaner systematisk bruger kriminalitet til at pleje egne interesser. Hos Rigspolitiet ser man derimod på familier med mange domme, også på tværs af generationer.

Få tænker over, om ens bedstemors partnervalg har betydning for ens risiko for at ende i kriminalitet. Men det kan faktisk være tilfældet. Partnervalg er nemlig langt fra tilfældigt og har konsekvenser for den sociale arv i kriminalitet igennem generationer.

At Rigspolitiet og politikredse nu taler forbi hinanden, når de taler om kriminelle familier, skyldes formentlig dette faktum. For de ser på to vidt forskellige problematikker.

Det lyder umiddelbart teknisk og kedeligt: Rigspolitiet og de enkelte politikredse er [uenige](#) om antallet af kriminelle familier i Danmark. Rigspolitiet siger 35 familier. Men lokalt synes tallet højere, og i øvrigt er det ikke de samme familier, der bekymrer kredse.

Bag den kedsommelige teknik gemmer sig dog en ganske sexet virkelighed. Forskellen på Rigspolitiets tal og kredsenes erfaringer bunder nemlig i vold, stoffer, kærlighed og partnervalg. Fra talteknik til noget, der kunne være en actionfilm værdigt.

Ude i kredse interesserer man sig for negativt styrende klaner. Der er tale om personer, som typisk har samme etniske ophav, indgår i familienetværk, og som typisk bor i samme – ofte udsatte – boligområde.

De styrer lokalområdet, især gennem [kriminalitet](#), typisk personfarlig kriminalitet og salg af narkotika. Via [beretninger fra Aarhus](#) har vi lært, at de også har egne retspraksisser og jævnligt

truer vidner. Engang hed det, at de udgjorde parallelsamfund. I dag hedder det, at de er »toneangivende«.

Kredsens blik er altså rettet mod en umiddelbart operativ problematik, hvor kalkulerende klaner systematisk bruger kriminalitet til at pleje egne interesser.

Hos Rigspolitiet ser man derimod på familier med mange domme, også [på tværs af generationer](#). Størstedelen af dommene er for berigelseskriminalitet, som næppe er, hvad kredsene ser karakterisere de toneangivende familier (som påpeget af politiforsker [Adam Diderichsen](#) fra Forsvarsakademiet). Her er tale om familier med mange domme, men de bruger ikke nødvendigvis vold og anden kriminalitet systematisk og koordineret.

Med forskerbriller afspejler Rigspolitiets tal »bare« social arv i kriminalitet.

For at forstå hvorfor, skal man forstå noget så ikkekriminelt som folks partnervalg. Vi vælger nemlig alle sammen partnere, der ligner os selv. I hvert fald set med samfundsbriller, for der findes selvfølgelig alle mulige slags par. Vi går typisk op i de samme ting, færdes i de samme sociale cirkler, går til de samme kulturarrangementer og taler det samme sprog. Vi deler værdier og normer.

Det vigtige i relation til »kriminelle familier« er, at det samme faktisk kommer til at gøre sig gældende med hensyn til kriminalitet. Kriminalitet er nemlig [socialt skævt fordelt](#). Det er typisk noget, som flourer i de mindre velstillede dele af samfundet. Det er typisk også de mindre velstillede, der bor i socialt udsatte boligområder. Hvor der også er højere kriminalitet end andre steder.

[Min egen forskning](#) viser, at partnervalg er en helt afgørende faktor, hvis vi skal forstå den sociale arv i risikoen for at vokse op med en far, der kommer i fængsel.

En dreng og en pige, der vokser op med en far i fængsel, har henholdsvis 20 og syv procents risiko for selv at blive indespærret, mens deres egne børn vokser op. Altså en markant forskel mellem drenge og piger, ganske simpelt fordi drenge oftere begår kriminalitet.

Men tager man partnervalg med i betragtning, forsvinder forskellen mellem kønnene. Fordi nok kommer pigen her ikke selv i fængsel under sine børns opvækst – men hun finder en partner, der gør. Og så kan den onde cirkel ellers fortsætte ned over generationer.

[International forskning](#) peger i samme retning. [Et hollandsk studie](#) dokumenterer endda, hvordan domme i familier i dag kan spores fem generationer tilbage. Og [et svensk studie](#) viser, at social arv i kriminalitet faktisk er stærkere end i fattigdom.

Så selvom beslutningen om at begå kriminalitet selvfølgelig er et individuelt og uacceptabelt valg, giver den negative sociale arv også nedarvede livsvilkår, der gør, at nogle familier – som typisk bor i udsatte boligområder, har lav indkomst osv. – også har flere domme end andre.

Her er der tale om kriminalitetsrisiko som livsvilkår, ikke som »toneangivelse«.

Så det giver mening, at Rigspolitiet og kredsene taler forbi hinanden. For de taler ret sandsynligt om to forskellige ting. Begge dele er meget vigtige samfundsudfordringer. Og begge dele er meget vigtige kriminalitetsudfordringer. Men det er ikke en og samme problemstilling – og kræver forskellige løsninger.